

کودکان چگونه با هم دوست می‌شوند؟

مریم سخا

کارشناس مسئول پیش دبستان، قم

مفهوم دوستی

در خارج از دایره خانواده، مهم‌ترین روابط اجتماعی کودک، روابط او با دوستانش است. طبق نظر بعضی نظریه پردازان، مفاهیم دوستی طی مراحل درک می‌شود که به موازات مراحل رشد مهارت‌های نقش بازی کردن پیش می‌رود. از این رو، هر چند که بسیاری از کودکان پیش دبستانی با هم دوست می‌شوند، غالباً روابط ثابتی ندارند و مشخصه دوستی آنان هم‌بازی بودن است. از نظر آنان، دوست کسی است که بتوان با او بازی کرد.

کودکان بزرگ‌تر دوستی را روابطی می‌دانند که چیزی بیش از کنش متقابل موقت است. استنباط کودکان از دوستی، بین پنج سالگی تا نوجوانی، از سه سطح عمده می‌گذرد.

• در سطح اول، یعنی از پنج تا هفت سالگی، دوستان هم‌بازی‌هایی هستند که کودک آن‌ها را زیاد می‌بیند و معمولاً هم‌سایه یا هم‌کلاسی‌اند. معمولاً به یکدیگر اسباب بازی و خوراکی می‌دهند. خوش رفتارند و با هم خوش می‌گذرانند. دوستی وضعیت ثابتی ندارد؛ خیلی زود شکل می‌گیرد و زود

هم به پایان می‌رسد. در این دوران، دیگر دوست داشتن یا نداشتن ویژگی شخصی ثابت کودک، مطرح نیست.

• کودکان بین سنین ۸ - ۱۱، دوستان را کسانی می‌دانند که با آن‌ها همکاری دارند و چیزهایی با هم رد و بدل می‌کنند. در ضمن، اعتماد متقابل، علائق مشترک، تقابل، پاسخ به نیازهای یکدیگر و داشتن خصوصیات مطلوب، مانند مهربانی و ملاحظه کار بودن نیز از خصوصیات مهم دوستی در این دوران است.

• از ۱۲ سالگی دوستی براساس درک متقابل و در میان گذاشتن افکار، احساسات و اسرار خصوصی است و معمولاً برای دوران‌های طولانی باثبات می‌ماند. دوستان به یکدیگر در حل مسائل روانی، تنهایی و ترس کمک می‌کنند و از رنجاندن یکدیگر پرهیز دارند.

شکل‌گیری دوستی‌ها

اگر از کودکان بپرسید چگونه دوست پیدا می‌کنند، پاسخ آن‌ها نشان دهنده استنباط آنان از دوستی است.

دوستی کودکان خردسال با بازی با کودک دیگر شکل می‌گیرد. کودکان بزرگ‌تر فرایند دوستی را پیچیده‌تر و تدریجی‌تر می‌دانند، همین که افراد در مورد خصوصیات یکدیگر، علائق و ارزش‌های یکدیگر بینش عمیق‌تری پیدا می‌کنند، دوستی‌ها عمیق‌تر می‌شود.

والدین به عنوان الگو

روش والدین در کنش متقابل با فرزند، ممکن است برای کودک الگویی شود در برخورد با غریبه‌هایی که بعدها دوستانش می‌شوند. کودکان کلاس اولی هنگام بازی با مادرانشان و هنگام بازی با هم‌سالانی که قبلاً ندیده بودند، مشاهده شدند. فرزندان مادران ناسازگار، پرتوقع و کنترل‌کننده، معمولاً هنگام تعامل با سایر کودکان خواسته‌های خودشان را در نظر می‌گرفتند و می‌خواستند به راه و روش خود عمل کنند. همین رفتار غالباً سبب می‌شد که دیگران آن‌ها را آدم‌های غیر جذابی بدانند. براساس نتایج این مطالعه، وقتی

کودکان خردسال تر، در تعامل هایی که با انجام تکلیف ارتباط دارد، بیشتر درگیر می شوند و به مرور که بزرگ تر می شوند، روابطشان سازمان بهتری می یابد. همکاری و سایر رفتارهای اجتماعی مثل مشارکت و نوع دوستی در طول سال های مدرسه افزایش پیدا می کند و پرخاشگری و دعوا کاهش می یابد. همراه با درک بیشتر، انگیزه ها و ثبات افراد و توانایی آن ها در استفاده از بازخورد دریافتی از دیگران، بین همسالان مؤثرتر و با ارزش تر می شود.

منابع

1. Almy, M. Monighan, P, Scales, B & van horn, j. (1983). recent research on playing: the perspective of the teacher. In: Katz(ed). current topics in early childhood education (vol.5). norwood, nj: Ablex.
2. Byrne, d., & Griffitt, W. B. (1966). A developmental investigation of the law of attraction. Journal of personality and social psychology, 4,699-702.
3. Challman, R. C.(1932). Factors in fluencing friendships among preschool children. Child development, 3,146-178.

اواسط دوران کودکی، دوستان علائق، نگرش ها، جهت گیری های اجتماعی و ارزش های مشترکی دارند. ولی از لحاظ هوش و خصوصیات شخصیتی به هم شباهتی ندارند.

رابطه همسالان و ساخت گروهی اغلب کودکان پیش دبستانی از این که یک همبازی داشته باشند، احساس رضایت می کنند. ولی اگر تنها باشند، سراغ کودکان دیگر می روند و به آنان ملحق می شوند. در سال های قبل از مدرسه، معمولاً کودکان به سرعت به همسالان خود دل بسته می شوند و روابط اجتماعی، به خصوص بین همبازی های هم جنس نزدیک تر، بیشتر و با دوام تر می شود. در ضمن، کودکان به مرور که بزرگ تر می شوند، در فعالیت های مشترک بیشتر شرکت می کنند. فعالیت هایشان هماهنگ تر می شود و غالباً به نحو موفقیت آمیزی در حل مشکلات تشریک مساعی می کنند.

کودکان مدرسه های در مقایسه با

بزرگ سالی سرمشق رفتارهای خاصی می شود، کودکان رفتاری شبیه به او خواهند داشت. کودکان در تبادلات اجتماعی با همسالان، رفتاری شبیه به رفتار مادران خود بروز می دهند. مادران مثبت و موافق، فرزندان مثبت و موافق دارند. مادرانی که به احساسات اهمیت می دهند، فرزندان دارند که به احساسات اهمیت می دهند و مادران ناسازگار فرزندان ناسازگار دارند.

حفظ دوستی ها

دوستی های اولیه شکننده اند. خیلی سریع شکل می گیرند و زود هم به پایان می رسند. ولی حتی در سال های قبل از دبستان در بعضی از کودکان دوستی های عمیقی شکل می گیرد. چنین دوستی هایی معمولاً در میان کودکانی است که در نزدیکی یکدیگر زندگی می کنند. آن ها علائق، فعالیت های مشترک و وسایل جالبی برای بازی دارند. البته برای این دوستی ها هیچ اساس واحدی وجود ندارد. در